

Педагогічний потенціал олімпійської освіти у формуванні патріотичних цінностей школярів

Єрмолова В. М.¹, Булатова М. М.², Кроль І. М.³

Опубліковано	Секція	УДК
30.08.2025	Фізична культура і спорт	37.035.6-386

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo_17132725

Анотація. У статті розглядається олімпійська освіта як ефективний засіб формування патріотичних цінностей у школярів в умовах сучасної освітньої парадигми. Олімпізм, як гуманістична філософія життя, що поєднує в собі прагнення до досконалості, повагу до інших і гармонійний розвиток особистості, розглядається не лише як складова фізичного виховання, а як потужний чинник морального, громадянського й національно-патріотичного становлення молоді. У контексті реформування освіти України та оновлення змісту патріотичного виховання особлива увага приділяється інтеграції олімпійських цінностей у шкільну програму.

Аналізуються результати опитування учнів «Школи олімпійської освіти – Попаснянський лицей № 21» м. Попасна Луганської області, а також досвід реалізації заходів, спрямованих на популяризацію ідей олімпізму серед учнівської молоді. Описуються шляхи впровадження олімпійської освіти в освітній процес: через уроки фізичної культури, виховні години, гурткову роботу, спортивно-масові заходи, олімпійські тижні та уроки. Акцентується увага на здатності олімпійської ідеї формувати почуття належності до національної спільноти, гордості за спортивні досягнення країни, поваги до державних символів, історії та культурної спадщини.

На основі аналізу педагогічної практики зроблено висновок, що системне використання потенціалу олімпійської освіти може сприяти формуванню у школярів свідомого патріотизму, активної громадянської позиції, морально-етичних переконань і ціннісного ставлення до держави.

Ключові слова: олімпійська освіта, школярі, олімпійські цінності, патріотизм, гуманістичне виховання.

Pedagogical potential of Olympic education in the formation of patriotic values among school students

Annotation. The article explores Olympic education as an effective tool for shaping patriotic values among school students within the framework of the modern educational

¹ Автор 1, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, професор кафедри історії та теорії олімпійського спорту, Навчально-наукового олімпійського інституту, Національного університету фізичного виховання і спорту України, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2539-2397>.

² Автор 2 доктор педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового олімпійського інституту, Національного університету фізичного виховання і спорту України, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6266-8618>

³ Автор 3, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, старший викладач кафедри історії та теорії олімпійського спорту, Навчально-наукового олімпійського інституту, Національного університету фізичного виховання і спорту України, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3021-3181>

paradigm. Olympism, as a humanistic philosophy of life that combines the pursuit of excellence, respect for others, and the harmonious development of the individual, is viewed not only as part of physical education, but also as a powerful factor in the moral, civic, and national-patriotic formation of youth. In the context of educational reform in Ukraine and the modernization of patriotic upbringing, special attention is given to the integration of Olympic values into school curricula.

The article analyzes the results of a survey conducted among students of the "School of Olympic Education – Popasna Lyceum No. 21" in Popasna, Luhansk region, as well as the experience of implementing activities aimed at promoting the ideas of Olympism among the youth. The pathways for integrating Olympic education into the educational process are described: through physical education lessons, educational hours, extracurricular clubs, mass sporting events, Olympic weeks, and themed lessons. Emphasis is placed on the ability of the Olympic ideal to foster a sense of belonging to the national community, pride in the country's sporting achievements, and respect for state symbols, history, and cultural heritage.

Based on pedagogical analysis, the article concludes that the systematic use of Olympic education significantly contributes to the formation of students' conscious patriotism, active civic engagement, and a value-based attitude toward their country.

Keywords: Olympic education, patriotism, school students, Olympism, values, national-patriotic education, civic awareness.

Вступ

Постановка проблеми. У період масштабних трансформацій, що охопили всі сфери суспільного життя в Україні – політичну, економічну, культурну та інформаційну – і патріотичне виховання молоді набуває особливої актуальності. В умовах збройної агресії проти України, поширення дезінформації та загроз національній ідентичності, формування свідомого, відповідального громадянина, якій глибоко усвідомлює свою приналежність до українського народу та держави, є надзвичайно важливим. Патріотичне виховання виступає ключовим пріоритетом гуманітарної політики держави, є важливою складовою національної безпеки, визначає її стійкість у територіальному та міжнародному вимірах і відіграє провідну роль у формуванні ціннісних орієнтирів громадян. Воно сприяє консолідації українського суспільства, зміцненню громадянської єдності та забезпеченню сталого розвитку демократичної держави.

У контексті суспільних трансформацій, що охопили всі сфери життя в Україні, особливої актуальності набуває впровадження ефективних виховних методів, спрямованих на формування у дітей та молоді почуття патріотизму, національної ідентичності й поваги до людської гідності. Сьогодні, коли країна переживає складні випробування, особливо важливо забезпечити безперервність морального та духовного розвитку підрастаючого покоління, виховати в ньому готовність до активної громадянської позиції, стійкість до маніпуляцій та здатність критично мислити. Одним із таких перспективних напрямів є олімпійська освіта, яка базується на ціннісному потенціалі олімпізму – ідеях дружби, поваги, досконалості, солідарності та миру. Вона розглядається як дієвий засіб формування світоглядних орієнтирів молодого покоління, сприяє розвитку фізичної культури, здорового способу життя, а також вихованню етичних норм поведінки, дисципліни та цілеспрямованості.

Виховний вплив олімпізму та його активна реалізація у системах освіти багатьох країн світу набувають все більшого значення у процесі формування ціннісного потенціалу особистості. Олімпійська освіта, інтегрована у навчально-виховний процес, виступає важливою складовою цілісної системи розвитку учнів, спрямованої на формування гармонійно розвиненої особистості. Особливість цього підходу полягає у комплексній взаємодії моральних, культурних і фізичних аспектів, що базуються на

загальнолюдських цінностях та ідеалах олімпізму. В умовах сучасних освітніх реформ і зростаючих викликів соціуму формування патріотичних, громадянських і моральних якостей учнів через олімпійську освіту стає одним із пріоритетних напрямів педагогічної діяльності [5, 9].

Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що розкриття численних аспектів патріотичного виховання особистості знайшло своє відображення у працях провідних педагогів і науковців, які досліджували цю проблему в контексті формування громадянських цінностей, національної самосвідомості та соціальної активності молоді. Їхні наукові напрацювання акцентують увагу на важливості системного підходу до патріотичного виховання, що передбачає не лише засвоєння учнями знань про історичне минуле та культурну спадщину, але й активне залучення до громадського життя, розвиток почуття відповідальності за долю Батьківщини. Зокрема, важливі теоретико-методологічні підходи до патріотичного виховання висвітлено в роботах І. Беха, К. Чорної, О. Сухомлинської та інших [1, 2, 4, 12].

Універсальний і багатовимірний характер педагогічної концепції П'єра де Кубертена зумовив широкий спектр досліджень, присвячених різним аспектам цього явища, яке відобразилося в олімпійській освіті, як в Україні, так і за її межами. Зокрема, соціально-педагогічні засади олімпійської освіти розкриваються у працях В. Платонова та М. Булатової [9].

Ціннісний потенціал олімпізму став предметом досліджень D. Binder [15], Передерій В. [10], Щербашина Я. [14].

Культурно-історичний вимір розвитку олімпійського руху досліджується у роботах М. Булатової [9, 17], N. Muller [19], Кроль І. [6], де простежується генеза олімпійських ідей, їхній зв'язок з античними традиціями та трансформація в умовах сучасного світу.

Педагогічні аспекти олімпійської освіти знаходять відображення в працях D. Binder та R. Naul [20.], В. Єрмолової [5], Л. Радченко [11], Л. Харченко-Баранецької та К. Кострикової [13] та інших, які досліджують олімпізм як складову гуманістичного виховання, що сприяє формуванню цілісної особистості, орієнтованої на ідеали миру, поваги, взаєморозуміння та толерантності.

Такий науковий інтерес підтверджує значення олімпійської освіти як інтегративного феномену, що поєднує спорт, культуру та виховання на засадах гуманізму. Разом із тим залишається недостатньо опрацьованою роль олімпійської освіти у формуванні патріотичних почуттів дітей та молоді.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є дослідити педагогічний потенціал олімпійської освіти для формування патріотичних цінностей у школярів.

Завдання статті:

- Проаналізувати результати опитування учнів «Школи олімпійської освіти – Попаснянський ліцей № 21» м. Попасна Луганської області щодо рівня інформованості з олімпійської тематики.

- Дослідити практичні шляхи впровадження олімпійської освіти в освітній процес закладу освіти.

Методи дослідження. Для досягнення мети використано аналіз науково-методичної літератури та документальних матеріалів; опитування; аналіз та синтез.

Результати

Від часу заснування Міжнародного олімпійського комітету освіта послідовно залишається одним із ключових напрямів його діяльності. Організація приділяє значну увагу розвитку освіти, заснованої на універсальних олімпійських цінностях, що було підтверджено та детально обговорено на VII Всесвітній конференції зі спорту, освіти і культури, яка відбулася у 2010 році. Результати конференції засвідчили потребу в

інтеграції гуманістичних і морально-ціннісних засад освіти у спортивну практику як важливого чинника формування гармонійної, соціально відповідальної особистості та посилення культурного діалогу у світовому співтоваристві. Спорт «сприяє соціалізації, об'єднуючи людей разом і забезпечуючи зв'язок між різними верствами населення та індивідуальними особистостями. Спорт також пропонує унікальний спосіб морального розвитку – оскільки цінності, отримані через участь у змаганнях, поширюються на всі сфери життя. Більше того, ці цінності і погляди, засвоєні через спорт, є основою мирної, продуктивної, здорової та згуртованої спільноти, які сприяють створенню більш справедливого світу» [22]. Польський педагог і психолог Мечислав Лобоцький справедливо зауважував, що «виховання, яке не вводить дітей і молодь у світ цінностей, зазвичай є напівосвітнім, малоефективним, а часто й безглуздим та шкідливим для суспільства» [18]. Цей вислів підкреслює необхідність ціннісної спрямованості у процесі виховання, що є основою формування повноцінної, морально відповідальної особистості.

У межах реалізації цього підходу ключовою ініціативою стала Програма виховання олімпійських цінностей (OVER), започаткована у 2005 році й активно впроваджувана в освітні системи різних країн [20]. Ця програма, розроблена Міжнародним олімпійським комітетом, має на меті інтегрувати фундаментальні принципи олімпізму в освітній процес, сприяючи формуванню моральних, соціальних і культурних орієнтирів у дітей та молоді. OVER ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує фізичну активність, освіту, культуру та виховання, і забезпечує гнучкість у впровадженні залежно від національного контексту. Програма передбачає використання інтерактивних методів навчання, залучення учнів до творчих проєктів, ігор, спортивних подій і дискусій, що дозволяє ефективно передавати цінності поваги, рівності, мирного співіснування та самовдосконалення. Успішне впровадження OVER сприяє вихованню покоління, що не лише дотримується здорового способу життя, а й демонструє високий рівень громадянської свідомості та міжкультурної толерантності.

На думку міжнародного експерта з олімпійської освіти Діани Біндер, просування олімпійських цінностей є одним із ключових завдань Міжнародного олімпійського комітету. У своїх дослідженнях вона акцентує увагу на кількох стратегічно важливих напрямках: по-перше, на розвитку особистості через фізичну активність і спорт у поєднанні з культурними компонентами, що розглядається як цінний життєвий досвід; по-друге, на формуванні почуття солідарності, толерантності та взаємної поваги, що ґрунтуються на принципах чесної гри; по-третє, на утвердженні миру, міжкультурного діалогу, екологічної відповідальності та основоположних людських цінностей з урахуванням національних і регіональних особливостей. Крім того, вона підкреслює важливість заохочення прагнення до досконалості відповідно до олімпійських ідеалів, а також необхідність забезпечення культурної наступності людства через вивчення історії античних і сучасних Олімпійських ігор [16].

З метою вивчення рівня сформованості олімпійських цінностей та патріотичних почуттів серед учнівської молоді було проведено емпіричне дослідження у формі анкетного опитування. У ньому взяли участь 108 учнів 9–10-х класів «Школи олімпійської освіти – Попаснянський ліцей № 21» м. Попасна Луганської області. Вибірка респондентів є репрезентативною для умов тимчасово окупованій території, що дозволило оцінити ефективність інтеграції олімпійської освіти у патріотичне виховання школярів, які навчаються в особливому соціально-культурному контексті.

За результатами опитування нами було встановлено, що лише 17,59 % учнів у будь-якому випадку не готові залишити Україну, демонструючи стійке патріотичне налаштування. Водночас 4,63 % респондентів заявили про готовність змінити громадянство за першої ж можливості, що може свідчити про недостатню сформованість національної ідентичності або вплив зовнішніх соціальних чинників. Найбільша частка

опитаних – 77,78 % – виявила утруднення з відповіддю на це запитання, що вказує на наявність сумнівів, несталих переконань або брак чіткого ціннісного орієнтиру в умовах соціальної нестабільності регіону.

Окрему увагу в дослідженні було приділено вивченню ставлення учнів до проявів патріотизму через повагу до державних символів, зокрема – виконання Державного Гімну. Нас зацікавила думка школярів щодо поширеної в міжнародному спортивному середовищі традиції – під час виконання гімну спортсмени, члени делегацій та пересічні громадяни інших країн встають та з гордістю співають національний гімн. Водночас в українському суспільстві така форма вияву національної єдності, на жаль, ще не набула належного поширення. Дослідження дало змогу оцінити рівень усвідомлення школярами значущості символічних дій, зокрема виконання Державного Гімну, як прояву громадянської та патріотичної позиції. Отримані результати засвідчили, що лише незначна частина учнів надає цьому належну увагу. Зокрема, 61,11 % опитаних вважають, що українці загалом не надають особливого значення виконанню гімну; 18,52 % зізналися, що не знають слів; натомість 20,37 % зазначили, що відчують сором співати його вголос. Ці дані вказують на наявність певної відстороненості молоді від символів державності, що потребує посилення виховної роботи у напрямі формування національної свідомості та гідності.

На запитання «Чи є у тебе бажання певними елементами свого одягу підкреслити свою національну приналежність?» респонденти надали такі відповіді: 37,96 % зазначили, що завжди прагнуть це робити; 54,63 % – вказали, що демонструють національну приналежність у певних ситуаціях; і лише 7,41 % заявили, що ніколи не висловлюють такого бажання. Отримані дані свідчать про значний рівень усвідомлення молоддю власної національної ідентичності та бажання її проявляти через зовнішні атрибути.

Аналіз результатів анкетування показав, що 63,89 % школярів завжди використовують українську мову в повсякденному спілкуванні, 35,19 % – застосовують її у певних ситуаціях, а лише 0,93 % респондентів зазначили, що ніколи не спілкуються українською мовою. Ці дані свідчать про переважне використання державної мови серед учнів, що є важливою складовою формування національної ідентичності.

Аналіз анкетування показав, що більшість учнів – 86,11 % – ідентифікують себе як патріоти, тоді як 8,33 % не вважають себе такими. Водночас 5,56 % респондентів утрималися від відповіді на це запитання. Ці результати свідчать про високий рівень патріотичної самосвідомості серед опитаних школярів.

В рамках дослідження було проаналізовано емоційне ставлення школярів до успіхів українських спортсменів на міжнародній арені, зокрема до моменту перебування спортсмена на найвищій сходинці п'єдесталу пошани. Результати показали, що 87,04 % опитаних відчувають гордість за свою Батьківщину у такі моменти, що свідчить про високий рівень національної ідентичності та позитивне ставлення до досягнень країни в спорті. Лише 2,78 % респондентів висловили байдужість, а 10,19 % школярів утруднилися дати чітку відповідь, що може свідчити про недостатню емоційну долученість або відсутність сформованої позиції.

На запитання «Як ти ставишся до українських спортсменів, які змінили громадянство і виступають за збірні інших країн?» 33,33 % респондентів висловили засудження такого кроку, тоді як 41,67 % розділяють рішення спортсменів, розуміючи можливі причини зміни громадянства. Крім того, 25 % опитаних заявили, що їм байдуже до цього питання. Отримані дані відображають різноманітність думок серед молоді щодо цього соціально важливого явища.

У відповідь на запитання «Чи вважаєш ти учасника Олімпійських ігор гармонійно розвиненою особистістю?» позитивну відповідь надали 74,07 % респондентів, що свідчить про їхнє сприйняття спортсменів як особистостей з комплексним розвитком.

Протилежної думки дотримуються лише 4,63 % опитаних, тоді як 21,30 % не змогли визначитися з відповіддю, що може вказувати на потребу подальшого роз'яснення значення гармонійного розвитку у контексті олімпійської освіти.

У відповідь на запитання «Чи може спорт зробити світ кращим?» більшість опитаних – 89,81 % – висловили позитивну думку, що свідчить про їх переконання у позитивному впливі спорту на суспільство. Лише 1,85 % респондентів висловили заперечення, а 8,33 % не змогли визначитися з відповіддю. Ці результати відображають високу оцінку ролі спорту як інструменту для поліпшення соціальних відносин та сприяння миру.

На запитання «Для тебе чесна гра – це...» 73,15 % респондентів відповіли, що чесна гра є досвідом, який застосовується не лише у спорті, а й у повсякденному житті. Водночас 25 % учнів вважають чесну гру нормою поведінки виключно в спортивному середовищі. Лише 1,85 % опитаних припускають можливість порушення правил заради досягнення перемоги. Ці результати свідчать про переважне усвідомлення молоддю важливості етичних принципів і чесності не лише у спорті, а й у повсякденному житті.

Нами встановлено, що 65,74 % респондентів знайомі з поняттям олімпійських цінностей, тоді як 17,59 % дали негативну відповідь, а 16,67 % учнів не змогли надати відповідь на поставлене запитання. Ці дані свідчать про необхідність посилення інформаційно-освітньої роботи щодо ознайомлення молоді з основними принципами та ідеалами олімпізму.

Важливе значення для становлення гармонійної, соціально активної та відповідальної особистості має рівень її соціалізації, що формується в процесі цілісної взаємодії освіти, спорту та виховання. Освітній процес, інтегрований зі спортивною діяльністю та виховною роботою, сприяє розвитку у здобувачів освіти ключових соціальних і громадянських компетентностей, формуванню навичок співпраці, поваги до інших, дотримання моральних норм і здатності діяти в команді [3]. Особливе місце в цьому процесі посідає спорт, який є ефективним засобом соціалізації молоді, оскільки навчає досягати результатів чесним шляхом, дотримуватись правил, проявляти самодисципліну й витримку, що є фундаментальними якостями громадянина демократичного суспільства [7].

Участь у спортивно-виховних ініціативах в умовах освітнього середовища сприяє не лише фізичному загартуванню, а й розвитку морально-вольової сфери, емоційного інтелекту, формуванню життєвих орієнтирів і патріотичних переконань. Саме інтеграція спортивної складової в освітньо-виховний процес забезпечує формування таких важливих рис, як наполегливість, повага до суперника, командна взаємодія та толерантність. Отже, цілісний підхід, що об'єднує освіту, спорт і виховання, виступає важливою передумовою формування всебічно розвиненої особистості, здатної до ефективної соціалізації й активної участі в житті суспільства.

Разом із тим, одним із ключових завдань дослідження було не тільки знайомство дітей з олімпійськими цінностями, а й встановлення рівня їх сформованості, виявлення їх у процесі командної взаємодії, оскільки саме колективна діяльність створює сприятливі умови для прояву таких якостей, як повага, солідарність, чесність, відповідальність та взаємодопомога. Визначення цього рівня дозволило не лише оцінити ступінь засвоєння вихованцями базових засад олімпійської ідеї, а й виявити педагогічні умови, які сприяють ефективному формуванню ціннісних орієнтацій у спортивному середовищі. Результати, які ми отримали, висвітлені у таблиці 1.

Отримані в результаті анкетування дані стали важливим підґрунтям для глибшого аналізу процесу формування та динаміки розвитку олімпійських цінностей у школярів у контексті командної діяльності, що дозволило не лише виявити рівень засвоєння ключових моральних орієнтирів, а й зрозуміти, як вони реалізуються на практиці під час спільної діяльності учнів.

Таблиця 1.

Прояви чесності та поваги у відповідях учнів як індикатор сформованості олімпійських цінностей

№	Запитання/можливі відповіді	К-сть учнів (%)
1.	<i>Під час змагань з бігу один учасник упав на доріжці. Якими будуть твої дії?</i>	
	зупинюсь і допоможу піднятися	67,59
	буду продовжувати біг по дистанції	17,59
	затрудняюсь відповісти	14,81
2.	<i>У твоїй команді знущуються з твого друга. Якими будуть твої дії?</i>	
	ти нічого не можеш зробити, крім сподіватися, що не станеш наступною жертвою	1,85
	ти співчуваєш своєму другові	4,63
	ти просиш тренера наказати хуліганів	93,52
3.	<i>Сильний гравець, старший за віком, пропонує твоїй команді свої послуги перед відповідальним матчем. Твоє ставлення до цього</i>	
	категорично не згодний	29,63
	радий посиленню команди	47,22
	затрудняюсь відповісти.	23,15
4.	<i>Якщо моя команда програла, я:</i>	
	шукаю причини в собі	76,85
	звинувачую товаришів по команді	10,19
	звинувачую тренера або суддю	12,96

Особливу увагу було приділено таким фундаментальним ціннісним орієнтирам, як чесність і повага, адже саме вони найчастіше проявляються у ситуаціях взаємодії, конкуренції та прийняття колективних рішень. Результати дозволили визначити, наскільки учні усвідомлюють важливість дотримання принципів справедливої гри, відкритого спілкування та толерантного ставлення до партнерів і суперників, а також з'ясувати, як змінюється рівень сформованості цих якостей під впливом систематичної участі в командних формах навчання і спортивної діяльності. Таким чином, анкетування виступило не лише інструментом діагностики, а й ключовим етапом у виявленні ефективних педагогічних умов для виховання олімпійських цінностей у спортивно-освітньому середовищі.

Для успішної інтеграції олімпійської освіти в освітній процес ліцею було проведено діалог із педагогічним колективом, під час якого обговорено основні напрямки впровадження олімпійських ідей. Учасники діалогу висловили своє бачення ролі олімпійських цінностей у формуванні сучасної особистості. На основі отриманих результатів були розроблені та надані практичні рекомендації, спрямовані на ефективне впровадження олімпійської освіти у навчально-виховну діяльність закладу.

Протягом навчального року, незважаючи на те, що освітній процес у ліцеї здійснювався в онлайн-форматі, педагогічний колектив розпочав активну роботу з інтеграції олімпійської освіти як у навчальну діяльність, так і в позаурочні заходи. Елементи олімпійської освіти були успішно впроваджені у такі навчальні дисципліни, як фізична культура, історія, географія, література та мистецтво.

Учні активно долучалися до спортивно-мистецьких ініціатив, зокрема до Арт-проекту «Олімпійський рух очима дітей», а також брали участь у проектах «Олімпійський диктант» та «Олімпійська вітальня», які сприяли популяризації олімпійської ідеології.

Особливу увагу приділяли створенню Музею олімпійських чемпіонів Луганщини, що має стати у подальшому майданчиком для збереження та поширення знань про видатних спортсменів малої Батьківщини.

Завдяки участі в спортивно-мистецьких та просвітницьких ініціативах учні не лише поглиблювали знання про Олімпійський рух, а й набували важливих життєвих та олімпійських цінностей – поваги, самодисципліни, чесної гри, толерантності й відповідальності.

Така діяльність сприяє вихованню активної громадянської позиції, формуванню патріотичних почуттів і розвитку творчого потенціалу школярів, які вкрай актуальні у складних умовах сьогодення України. Водночас вона позитивно впливає на мікроклімат у закладі освіти, активізує партнерську взаємодію між учнями, педагогами, створюючи сприятливе середовище для становлення гармонійно розвиненої особистості у складних умовах воєнного часу.

Олімпійські ідеали, що передаються через такі ініціативи, сприяють формуванню гармонійно розвиненої особистості, яка вміє долати труднощі, поважати інших і прагнути до самовдосконалення, а також є актуальними як у спортивному, так і в повсякденному житті.

Висновки

Метою нашого дослідження було всебічне виявлення педагогічного потенціалу олімпійської освіти у формуванні патріотичних цінностей у школярів, що передбачало аналіз її змістових, методичних та виховних можливостей у контексті національно-патріотичного виховання. У процесі дослідження ми прагнули з'ясувати, яким чином ідеї олімпізму – такі як мир, дружба, взаємоповага, відповідальність, наполегливість і самовдосконалення – можуть бути інтегровані у шкільний освітній простір з метою формування в учнів почуття гордості за свою державу, її спортивні здобутки, традиції та героїв.

Отримані результати дали змогу зробити низку важливих висновків щодо доцільності впровадження олімпійської освіти як одного з чинників національно-патріотичного виховання:

- олімпійська освіта виступає ефективним інструментом формування патріотичної свідомості учнівської молоді. Вона гармонійно поєднує фізичне, моральне й національно-патріотичне виховання, сприяючи формуванню особистості, яка усвідомлює значення спорту як чинника єдності, гідності та самореалізації в межах українського суспільства;

- опитування учнів Попаснянського ліцею № 21 виявило зацікавленість дітей в олімпійських ідеалах, але водночас виявлено потребу в поглибленому ознайомленні школярів із історією олімпійського руху України, досягненнями українських спортсменів та олімпійськими цінностями як основою особистісного розвитку. Це вказує на потребу у систематичному й цілеспрямованому підході до впровадження олімпійської тематики в навчально-виховний процес;

- існує потреба у подальшому посиленні інформаційної роботи та практичній реалізації олімпійських цінностей та ідеалів через освітні проекти, що було підтверджено активною участю ліцеїстів у відповідних заходах;

- практика реалізації олімпійської освіти в ліцеї засвідчила ефективність поєднання теоретичного й практичного компонентів. Проведення тематичних уроків, виховних годин, участь у проектах, конкурсах і спортивних заходах сприяє активному включенню учнів у процес осмислення національних ідеалів через призму спорту та досягнень українських атлетів.

Ефективність інтеграції олімпійської освіти в систему роботи ліцею можна буде визначити за результатами цілеспрямованого педагогічного експерименту, що охоплюватиме різні аспекти навчально-виховного процесу. Такий експеримент

дозволить комплексно простежити динаміку змін у ставленні учнів до фізичної культури і спорту як важливої складової всебічного розвитку особистості. Окрім того, він сприятиме виявленню рівня сформованості в учнів морально-етичних цінностей, зокрема таких як повага до суперника, чесна гра, самодисципліна, відповідальність і наполегливість.

Особливу увагу буде приділено аналізу громадянської активності здобувачів освіти, їх готовності до участі в соціальних ініціативах, пов'язаних з ідеалами олімпізму, а також рівню сформованості соціальної відповідальності – як в освітньому середовищі, так і поза його межами. Аналіз отриманих під час дослідження кількісних та якісних даних на різних його етапах дасть змогу науково обґрунтувати доцільність упровадження олімпійської складової у виховний процес ліцею.

Крім того, результати експерименту стануть підґрунтям для оцінки її реального впливу на розвиток ключових компетентностей учнів, їх особистісне зростання, а також на формування сталих ціннісних орієнтацій. Це, своєю чергою, дозволить удосконалити існуючі педагогічні підходи, адаптувавши їх до сучасних викликів та потреб учнівської молоді, і сприятиме підвищенню ефективності освітньої діяльності в цілому.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д., Петрочко Ж.В. З Україною в серці (тренінг з патріотичного виховання дітей та молоді) : посіб. Харків : Друкарня Мадрид, 2016. 140 с. Видання 2-ге, змінене.
2. Бех І., Чорна К. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. *Гірська школа Українських Карпат*. 2015. № 12–13. С. 26–37.
3. Бех, І. Д. Виховання і розвиток особистості у дзеркалі двох парадигм. *Теоретико – методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2012. № 16. С. 3–8.
4. Бех, І. Патріотизм: сучасні ознаки та орієнтири виховання. *Рідна школа*. 2015. № 1–2. С. 3–6.
5. Єрмолова В.М. 10 уроків із П'єром де Кубертенем : метод. посіб. Київ. 2015. 236 с.
6. Кріль І. М. Потенціал культурної спадщини олімпійського руху в системі гуманітарної освіти школярів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія: 15*. 2018. № 2(96). С. 48–51.
7. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання : навч. посіб. в 2-х томах. Том 1 Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. Київ : Олімпійська література. 2012. 391 с.
8. Науково-методологічні дослідження у фізичній культурі і спорті, фізичній терапії, ерготерапії, туризмі : колективна монографія за результатами завершених у 2019 році наукових досліджень і розробок: у 4 т. / за ред. Є. В. Імас, О. В. Борисова, І. О. Когут // Реалізація національної ідеї становлення громадянина-патріота України через ціннісний потенціал олімпізму / Булатова М. М. та ін. Київ : Національний університет фізичного виховання і спорту України, 2020. Т. 3. – 132 с.
9. Олімпійський рух в Україні: історія і сучасність. / Булатова М. М., Бубка С. Н. та ін. Київ. 2021. 304 с.
10. Передерій В. В. Інноваційні форми олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях : дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01 / Львівськ. держ. ун-т фіз. култур. ім. Івана Боберського. Львів, 2019. 247 с.
11. Радченко Л., Єрмолова В., Кріль І. Олімпійська освіта – складова національної системи освіти. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2024. № 12(185). С. 162–165. DOI:10.31392/UDU-nc.series15.2024.12(185).34

12. Сухомлинська О. В. Ідеї громадянськості й школа в Україні. *Шлях освіти*. 1999. № 4. С. 25.
13. Харченко-Баранецька Л., Кострікова К. Формування олімпійських цінностей у молодших школярів в рамках навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти України. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2023. № 3К(162). С. 417–421. DOI:10.31392/NPU-nc.series15.2023.3К(162).88.
14. Щербашин ЯС. Олімпійська освіта в системі формування гуманістичних цінностей школярів : дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01 / Нац. ун-т. фіз. вих. і спорту України. Київ, 2014. 193 с.
15. Binder D. Olympic values education: evolution of a pedagogy. *Educational Review*. 2012. p. 275-302.
16. Binder, D. Be a champion in life! A book of activities for young people based on the joy of participation and on the important messages of the Olympic idea. An international teachers' resource book for schools. Athens : FOSE, 2000. 262 p.
17. Bulatova M., Bubka S. Cultural heritage of Ancient Greece and Olympic games. Kyiv : Olympic literature, 2013. 408 p.
18. Łobocki, W. Teoria wychowania w zarysie. Kraków : Impuls, 2006. 344 p.
19. Muller N. [Müller N. Die Olympische Idee Pierre de Coubertin und Carl Diem in ihrer Auswirkung auf die IOA [Doctoral Diss]. Graz; 1975.
20. Olympic Education: an international review. / Naul R, Binder D, Rychtecky A, Culpon I. New York, NY : Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, 2017. 361 p. DOI:10.4324/9780203131510
21. Olympic Values Education Programme. URL: <https://surl.li/pnilji>
22. Sport values in every classroom: teaching respect, equity and inclusion to 8-12 year-old students. Ed. by UNESCO. 2019. 186 с., с. 4.